

Osobní otřes z bojů první světové války

Badatelská otázka: Proč to chtěl hned zkraje vzdát?

Úkol 1

Pozorně se podívejte na úryvek z filmu a zhodnoťte vyznění celé situace.

K následujícím klíčovým slovům přiřaďte známku (škála 1 až 10), kterou vyjádříte, do jaké míry odpovídají tomu, co se ve snímku odehrává. Známkou 1 vyjádříte, že slovo nejméně vystihuje ukázkou, známkou 10, že přesně vystihuje ukázkou.

Násilí

Smrt

Optimismus

Brutalita

Odvaha

Úcta k životu

Strach

Šok

Následně se zkuste zamyslet nad tím, jak tyto zážitky ovlivnily život hlavního hrdiny. Přihlédněte k celému příběhu. Odpovězte:

Jak ovlivnily vzpomínky na válku osud hlavní postavy filmu?

Úkol 2

Důkladně prostudujte další zdroje informací: dobovou vzpomínku veterána a shrnutí problematiky současným historikem. Zaměřte se na vysvětlení chování vojáků a jejich pravděpodobné pocity.

Odpovězte na otázky:

Jakou roli z pohledu běžného vojáka hrál strach a čeho se bál?

Proč se někteří vojáci uchýlovali k sebepoškozování či sebevraždě?

Úkol 3 – shrnutí

S využitím všech právě nabytých znalostí se pokuste zodpovědět badatelskou otázku:

Proč to chtěl hned zkraje vzdát?

Pramen 1

Reportér a veterán zákopové války o strachu a sebepoškození na bojišti

Zápis z 15. září 1914

Postup v hustém lese, Račnaském ključi, je nebezpečný, čety a části rojnic se rozdrobily, a jdeme stále kolem mrtvol, které tu leží teprve tři dny a přece již úplně zčernaly... od hnilobného zápachu jdou na živé úplné mdloby... Kolem nás kulhalo sto vojáků se střelnými ranami, které si sami způsobili. Většinou byli postřeleni do ukazováčku levé nebo pravé ruky nebo nohy – podle začazených okrajů rány po střelném prachu se pozná vlastní výrobek. Téměř setnina takto zraněných vojáků táhne z divizního sanitního obvaziště pod dozorem polních četníků opět do bitevní linie. Jistě se nezmrzali všichni sami, ale přesto musí pykat za to, že se druzí pokusili vyhnout se boji krvavou obětí na vlastním těle. Je už v lidské povaze, že si raději sami přivodíme těžké zranění, než abychom se vystavili možnosti, že nás snad postihne zranění lehčí. Vždyť existuje i sebevražda ze strachu před smrtí.

Egon Erwin Kisch: Vojákem pražského sboru, Praha 1965 (první vydání 1922), s. 104–105.

Pramen 2

Historik o obavách vojáků a jejich extrémních strategiích, jak se vyhnout boji

Výsledkem [zážitků z boje] byl doslova ztělesněný strach z hrozícího roztržení vlastního těla, projevující se mimo jiné v tom, jakým jazykem čeští vojáci popisují psychické účinky dělostřelecké palby... Devastující válečná zranění hrozila proměnit vojáky v odmužnělé „válečné eunuchy“, neboť zdravé a silné tělo v očích jejich i celé společnosti představovalo základní prvek mužské identity. Nepřekvapí nás proto, že každý pohled na katastrofální zničení tělesné schránky jiných mužů byl pro vojáky připomínkou vlastní neschopnosti zachovat nezraněná svá těla i mužnost. „Tu hlava, tam ruka, tam kus mokvajícího círu a jinde opět část lidské nohy“, popisuje veterán Josef Ulrych pohled na zbytky krytu zákopníků po zásahu těžkým granátem... Ti, kteří se v armádě ocitli, se pak ke svému tělu jako prostředku úniku obraceli především v prvních měsících války prostřednictvím sebezranění, často způsobeného blízkým okolím kamarádů, kteří dotýcného zranili dostatečně vážné, ale bez trvalých následků. Za to si nechali platit či vyžadovali protislužbu. Augustin Mudrák se dle svého deníku nadvakrát bodnul bajonetem do předloktí, Josef Slezák se během války třikrát sám postřelil...”

Dle Jiří Hutečka: Muži proti ohni. Motivace, morálka a mužnost českých vojáků Velké války 1914–1918, Praha: NLN 2016, str. 182, 186, 187–188.